

An © 2019 Gannas

Goel Arvorek yn Porth Enys (folenn 6)

Bleiddh Adross.
Mirewgh orth
Lyther a Alban,
folenn 4

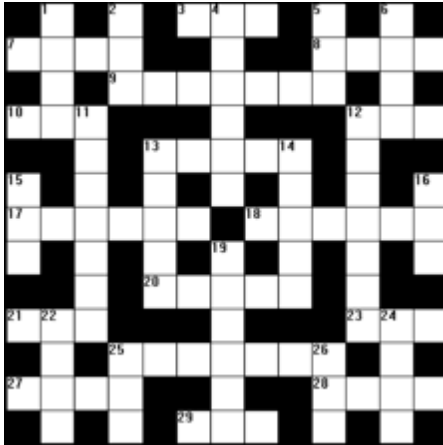
ELEN 2018

Derivas a Guntelles Kemmyn
Blydhenyek 2018 ELEN (Roesweyth
Parder rag Tavosow Europek) folenn
10. An skeusenn a dhiskwa lyvrow
rag fleghes yn moy es unn yeth.

An Gannas niver 505
Mis-Genver 2019
dyllys gans
© Kowethas an Yeth Kernewek
ISSN 1469 705X

Krowseryow gans Ray Edwards

4. Asper (6)
5. Skorn (3)
6. *A Dhyw, veuv gokki* (RD 1565) (4)
11. Avalow-dor (7)
12. Bresel (7)
13. Fydh (5)
14. Rag vyajya war an dowr (5)
15. Ger Norgaghek rag eskis hir rag mos war an ergh (3)
16. Ebron yn Sowsnek (3)
19. An mis ma (6)
22. Dagrewi (4)
24. Gweyth (4)
25. Kamm (3)
26. Moy ogas (3)

a-dreus:

3. Batel (3)
7. Nyns yw glan (4)
8. Trev yn Kernow ogas dhe Aberplymm (4)
9. Kans ha kans ha kans (7)
10. Pyth (3)
12. Tas (3)
13. Konter (5)
17. Daffar rag toemmhe dowr (6)
18. Men bras (6)
20. Tewes ryb an mor (5)
21. Gwaya a dyller dhe dyller (3)
23. Pan yw tewl (3)
25. Rag skrifa gensi (7)
27. Ura (4)
28. Onan a gowethas (4)
29. Bronn (3)

war-nans:

1. Blas drog (4)
2. An Howldrehevel (3)

Gorthybow dhe'n krowseryow mis-Kevardhu

Servisyow Eglos dydhyasow avisys

An Revrond Chenon Jane Kneebone a dhannvon kedhlow a-dro dhe servisyow a dheu:

6ves mis Genver, Eglos an Bluw, Lanystyli, 3.00 w.h., Servis Stoel

Pella derivadow a-dhiworth:

Rev Chenon Jane Kneebone

☎ 01637 873135

☎ 07966 703924

janekneebone@gmail.com

Folenn Steronieth gans Rod Lyon

Ni oll a woer heb dout bos agan Howl liesgweyth brassa ages an Norvys – yn gwiryonedh, neb 109 gweyth brassa yn treusvusr. Ni a yll nija a-dro dhe'n Norvys yn jynn-ebbron hag usi ow mos dhe 1,000km an our yn 40 our. Mar kyllyn ni viajya a-dro dhe'n Howl orth an keth toeth, y fia edhomm a **1 vlydhen** dh'y wul!

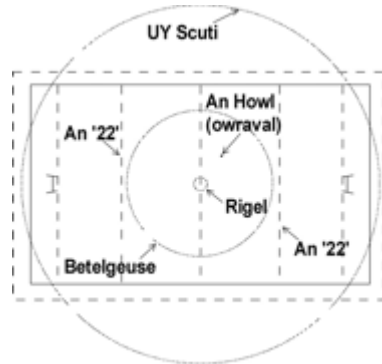
Mar prederyn ni bos an Howl sterenn vras, wel, gwren ni mires orth nebes sterennow erell y'gan Galaksi, hag ena y fydh res dhyn ni prederi arta.

Kynsa, ni a'gan beus Rigel, an sterenn splann hag yw kevys y'n ranneves Orion. Hy braster yw ogas ha 80 gweyth henna an Howl. Mes nyns yw homma marnas dallesh an hwithrans.

Nessa war an rol yma Betelgeuse, mes dhe wul hemma, gwren ni gorra neppyth y vraster yw aswonnys gans keniver onan dhe bortraya pub tra.

Ytho, ni a wra dallesh gans an Norvys ha leverel bos hemma greunenn a sugra (0.7mm) Orth an skeul ma, an Howl yw owraval bras (77 mm). Ena ni a'gan beus Rigel gans treusvusr a 5.94 meter neppyth kepar ha pel-ayr kewer.

Nessa y'n rew yw Betelgeuse, an sterenn rudh hy liw, ynwedh yn Orion, mes lemmyn res yw dhyn ni dallesh diskwedhes neppyth brassa, ha rag hemma ni a wra usya park rugbi, hag yw dre vras 120 meter war an hys gans 70 meter yn ledander. Ottomma an park rugbi gans an sterennow diskwedhys warnodho.

Y'n delinyans ma an howl gans braster a owraval yw re vyghan dhe weles. Rigel, wel, honn yw byghan lowr, diskwedhys gans an kylgh y'n kres. Ena yma Betelgeuse. Lemmyn yth eson ni ow kewsel a-dro dhe neppyth brassa. War agan park rugbi, Betelgeuse a wrussa ystynna ogas dhe'n '22' dhe bub penn.

Byttegyns an brassa sterenn aswonnys yw UY Scuti ha homm yw 1,695 gweyth brassa ages agan Howl, ha war agan park rugbi, hi a wrussa kudha hys tamm brassa ages an park dien!

Mar po UY Scuti gorrys yn le a'gan howl, hy amal a wrussa ystynna ogas dhe'n resegva a Sadorn, dell yw diskwedhys a-woeles.

Lyther a Alban a-dhiworth Yowann Byghan (agan kesskrifer arbennil albanek)

Na Cruithneachan

Ny woer den vyth poran devedhyans an dus o henwys gans Albanyon “Na Cruithneachan” (na-krou-i-nyuh-ghun, martesen kelmys gans an ger “cruithneachd,” krou-i-nyoghk, hag a styr gwaneth) ha gans an Romanyon “Picti” (an re payntys, awos aga horfliwyow). Ny woer den vyth namoy kehysedh aga thiryow: yma lies hanow-tyller albanek ow talleth “Pit-” (Pitlochry, Pitsligo, Pittenweem, r.e.), mes ankevys yw aga gwylaskordhow. Ny woer den vyth hwath pyth poran o aga thaves: dell hevell a skrifedhow hag a henwyn anvenowgh, yth o Keltek, mes nys o Gwydhelek poran.

Ytho, pandr’a wodhon ny yn kever na Cruithneachan? An Romanyon a wrug dos er aga fynn neb termyn y’n kynsa kansblydhen. I a wrug aswonn dew gordh: an Caledonii (dalleth an hanow Caledonia, hag a styr martesen “treys kales” awos aga bos resegydhyon hardh) ha’n Maeatae, mes dell hevell an dhew gordh ma a omgesunyas yn unn bobel y’n nessa kansblydhen. Desevos a wren may hwrussons triga yn drehevyansow a

Men Piktek a Aberlemno

brenn, a-ban nyns eus kryllas aga chiow, kepar an re a’gan beus a’n chiow gwydhelek gwrys gans fosow men. Ny a woer bos an gorwlaskor Dalriada po Dál Riata gwrys gans kemmysk a Wydhyli (a wre kewsel Gwydhelek) hag a Biktyon (a wre kewsel Piktek, pyth a ve henna), martesen dre gesdhemmedhyans. Ny a woer dell wrug myghtern piktek henwys Bridei mac Bili batalyas orth lu sowsnek dhe Dhun Nechtain (Nechtansmere yn Sowsnek) ha fetha Myghtern Ecgrifith a Northumbria – ha’n istorior *The Venerable Bede* (Bæda an Enoradow) a ros dydh poran rag an gas na: 20ves mis-Me, 685, ha Bæda ow skrifa namoy es 50 blydhen wosa an gas.

Unnweyth arta, ogas ha 150 blydhen wosa Kas Dun Nechtain, myghtern piktek a fethas myghtern sowsnek a Northumbria. Myghtern Athelstan a omsettyas troha’n gledhbarth, ha Myghtern Oengus po Angus mac Fergus a’n fedhas. Athelstan a goedhas yn gover, ha tyller an gas yw henwys hwath Athelstaneford. Hwath moy, yth esa

Helgh Gans Keun Men Piktek a Bullion

hwarvos meur dhe les kyns an gas na: Oengus a welas krows kम्मolennow gwynn erbynn ebron las ha leverel bos henna arwoedh faveradow a Dhuw rag an albanyon, ha hwath y'n jydh hedhyw yth yw an saltire po an baner albanek krows gwynn war geyndir glas.

Y'n vlydhen 1958, skoler yowynk henwys Douglas Coutts a'n ynys Sen Nynyan yn Shetland o gwereser a-vodh dhe bara hendhyskondhyon a Oilthigh Obar-Dheathain (Pennskol Aberdeen). Yn-dann gryllas eglos ev a drovyas kyst leun a vathow piktek ha sowsnek, dustuni martesen a ambos ynter an dhiw genedhel. Dhe'n dreveglos vyghan Birnie yn Moray, helerghyas-alkan Hamish Stuart a gavas bush bras a vathow romanek yn 1996, hag yth o breus an hendhyskondhyon aga bos falswober po offrynn-gres res dhe'n biktyon gans an romanyon. Dhe Rhynie yn Sir Obar-Dheathain (Aberdeenshire), re beu hwithrans hendhyskoniethel nans yw 2012. An Dr Gordon Noble, hembrenkyas an hwithrans, a lever: 'Yth yw Rhynie le meur dhe les. An tyller ma o kresenn-nerth an Biktyon. An hanow Rhynie a dheu a'n ger koth Kelttek rig, ow styrya ruw po myghtern. Hemm o tyller gans savla ughel.'

Den Rhynie

Nawbedrek

Gorthyp mis-Kevardhu 2018: BILVILYOW

Nawbedrek mis-Kevardhu o an diwettha rag an termyn drefenn bos chalenj nowydh – Ervirans Felsys y hanow – dhe *An Gannas* an vlydhen ma. Y hyllir dannvon krodhvolyow, lytherow po profyansow erell dhe:

an.gannas@gmail.com

Ervirans Felsys Niver 001

Yma chalenj nowydh dhe *An Gannas* an vlydhen ma. Dres 2019 y hyll redyoryon previ an gwari-geryow ma hag yw grondys war an re na henwys yn Sowsnek 'Split Decision'. Kepar ha krowseryow sempel yw hag yn surredi na vydh re gales. Oll an geryow ynno yw kemmerys a-dhiworth *An Gerlyver Meur* gans Dr Ken George (dyllys gans Kesva an Taves Kernewek, 2009).

Defend dhe-ves onan a'n dhiw lytherenn yn pub pedrek rynnys rag diskudha rastell growseryow kowlwrys. An gorthyp a vydh res nessa mis.

D	Y	E	K	H
G	W	S	G	I
W		O		G
U		E		W
K	I	V	H	A
I	O	P	Y	E
O		A		S
Y		E		R
S	Y	C	H	I
E	A	L	L	A

Goel Arvorek yn Porth Enys gans Graham Perry

Yma'n erthygel ma ow teskrifa Goel Arvorek an Marners Mor ha Skathow Woelya yn Porth Enys a hwarva a'n 13ves bys dhe'n 15ves Mis-Gortheren 2018. Skrifys veu gans Graham Perry, dallether a-dhiworth Klas an Hay.

Fondys veu an Goel Arvorek, Marners Mor ha Skathow Goelya y'n Porth Enys y'n vlydhen mil, naw kans, hwetek ha peswar ugens. An mynnas yw dhe witha an honanieth Porth Enys avel tre pyskessa ha dhe solempnya an arvor istorek dhedhi ha ombraysaya, displetya ha diskwedhes gorholyon goelya klassek ha teknogow goelyek istorek.

Devisya ha darbarow rag an goel ma, pub diw vlydhen, a dhalleth a verr spys wosa diwedh an goel kyns ha pesya dres an dhiw vlydhen bys an nessa goel. Yma ynwedh daskommandyansow kolonnek ha galowyow dhe berghennogyon a-lemmyn, kaptenyon, marners, mayniow hag ordenoryon erell neb yw kevrennek dres an bennseythun.

Pubonan neb eus ow tevisya, darbari, ordena, avonsya, arghas-drehevel, desedha, framwethya ha glanh, onan hag oll, yw bodhek, genys yn Porth Enys po trigys ena po junys gans an dre.

Ynwedh yma trigoryon nag yw omvyskys y'n goel, mes neb a wra skoedhya aga howetha ha'ga hentrevogyon y'n gemmynieth.

Yma tyldow gans stallow ynna i ha savleow ha displetyansow gans junyansow morek ow kul rew y'n kay dyghowbarth hag yw tekhes gans baneryow liwek.

Yma diskwedhyansow ha displetyansow a hernenn vegys, a ravyansow prennek hag a lovanweyth.

Yma stallow erell ow kwertha kovrohaw, gwirosow eksotek y'ga mysk heb mar roemm kernewek (mes nag esa jenevra kernewek), Dy'goelyow Arvorel Kernewek ha siansow erell gorlanwesek.

Yma ilow, melodiow ha tonyow, dres an jydh, y'n gorthugherweyth hag y'n nosweyth.

Yma bandys a wra seni ilow, ha kanow klassek hag ilow ha kanow arnowydh, ha keuryow levow gorow ha keuryow kemmyskys maga ta.

Boesow sawrek ha diwosow yw gwerthys y'n boestiw dyghtys gans bodhogyon hag yw kavadow ynwedh y'n boestiw, gwerthjiow, diwottiw ha ostelriow teythek dres ouryow igor.

An sterennow gwir, warbarth ha mayniow an goel, o an gorholyon. Gorholyon klassek hag istorek gans mayniow a leow erell yn Breten Veur hag yn Iwerdhon ha Breten Vyghan hag Iseldiryow.

Nebes mamoryon ha skathow goelya anedha re wrug goelya an Keynvor Atlantek.

An vlydhen ma yth esa skath a Logh Fyne yn Alban, *Ros an Argyll* hy hanow, dew droes-hys ha tri ugens hys-a-hys hy musuransow. Hi a wrug goelya dew dhydh bys yn Kernow dhiworth Porth Wrach y'n Breten Vyghan – ‘Breizh da virviken’. Hi a wra mos ha dos y'n porth dre roevya hag unnroevya drefenn nag eus jynn vyth dhedhi. Kynth yw hi haval orth gorholyow koth, drehevys veu an kok leska¹ ma y'n Alban y'n vlydhen mil, naw kans, peswar ha tri-ugens.

Dehwelyans Heudhik an kok leska kernewek a vusur peswar ugens troes-hys. Hi a veu daswrys hag yth yw goelys gans Kowethas Kok Leska Pleg-Mor Karrek Loes y'n Koes. An *Barnabus*, an kottha skath ow koelya, hwegh tonnas warn ugens hy foester, ha dew-ugens troes-hys a benn dhe benn, a veu drehevys yn Porthia yn mil, eth kans, onan ha peswar-ugens, yw selys yn Lulynn. An dhiw skath, ha diw skath, yw perghennys gans Kowethas Arvorek Kernow.

An skathow goelya a dhalleth dos y'n porth dy'Gwener y'n gorthugher ha dres dy'Sadorn ha dy'Sul. Res yw dhedha entra ha dilegha a'n porth yntra fosow an kay dre aswa a vusur unnek meter, dew our kys bys dew our wosa morlanow. Vyghan yw an porth hag an ankorvaow a's teves baster meur dhe vordrik.

Dres henna, berr yw an dhew gay, ytho res yw dhe'n gorholyon kelmi an eyl ryb y gila. Trewethyow gesys yns i ughel ha sygh war an treth tewesek dhe vordrik.

¹ kok leska = *lugger*

Geryow a'n gerlyver gans Nicholas Williams (Unified Cornish Revised).

Res yw dhe vayniow ha dhe wo-drigroryon krambla a-ugh dew, tri, peswar po treweythow pymp gorhel arall rag hedhes syghtir.

Devisys yw an nessa goel arvorek rag an vlydhen diw vil hag ugens.

Govenek a'gan beus y fydh an goel na maga sewenus dres eghenn es dell veu goel an vlydhen diw vil hag etek.

Moy ow tochya goelya yn kokow leska nessa prysweyth.

Pellwolok an Gernewegva

Gans sewena Radyo an Gernewegva, Matthi Clarke res eth hwath pella ha lonchya **Pellwolok an Gernewegva** hag a yll bos kevys dre *YouTube*. Towlenn pub mis yw dyllys yn-dann hanow **An Mis**.

Res porres yw keslowenhe gans Matthi a'y ober marthys ha meur hag ow mires orth oll an askorrans y hyllir konvedhes ass yw bras avonsyans an taves Kernewek kewsys ha bos degemmers yns ta an yeth yn mysk an werin – nysn o henna pup-prys an kas!

Yeth ha Gerva gans Graham Sandercock

Yn fenowgh ni a wel an geryow ‘a-dro’ hag ‘yn kever’ ow treylya an Sowsnek *about*.

Dell leveris Ray Edwards, ha dell yw dyllys y’n *Gerlyver Meur*, nyns yw an lavar ‘yn kever’ kevys unnweyth yn Kernewek Kres (mes kler yw bos kevys ‘*e keñver*’ yn Bretonnek, gans an styr *concerning/about*).

Byttegyns yn RD 1885 y hwelir ‘yn y gever’ gans an treylyans *with regard to him* hag yn BK 12/22 yma ‘y’m kever’ treylys avel *about me*.

An GM, folenn 353, a re an hanow ‘kever, g. *concern*’, mes heb liesplek.

Ytho kynth yw tanow an dustuni, drefenn bos kevys ‘yn y gever’ ni a yll tybi bos hemma ystynnans a ‘yn kever’ hag, yn Kernewek a’gan dydhyow ni, y hwelyn yn fenowgh ‘yn hy hever’, ‘yn agan kever’ h.e., ha’n styr *regarding, about, concerning, with regard to* ha’gan kusul omma yw bos da sywya an usadow ma.

Yma ensamplow pals a ‘a-dro/a-dro dhe’ (52 anedha, ha 2 ‘a-derdro’) y’gan lyenn hengovek a Gernewek Kres mes pup-prys an styr yw *around* – ‘yma fos a-dro dhe’n sita’; ‘yth esa keun oll a-dro dhedha’.

Kamm yw devnydhya ‘a-dro’ yn lavarow kepar ha *he spoke about the weather*; rag lavarow a’n par ma gwel yw gul devnydh a ‘a’, dell brof agan Polin Prys – ‘ev a gewsis a’n gewer’; ‘serrys ens a’n nowodhow’ (pella ensamplow dhe benn an erthygel ma – meur ras dhedhi).

Arta, herwydh agan usadow y’n dydhyow ma, ny via drog gul devnydh a ‘yn kever’ y’n dhew ensampel ma.

Mes fatell dreylir lavarow Sowsnek kepar ha: *there were about fifty people in the room; the bus came at about five o’clock?* Ny via drog, orth ow brys vy, gul devnydh a ‘a-dro’ y’n kasow ma drefenn y hyll bos an styr tamm moy po le es hanter-kans (henn yw a-dro) po tamm kyns po wosa pypm eur (henn yw a-dro)!

Polin a brof bos gwel skrifa ‘ogas ha’, mes orth ow brys vy ‘ogas ha hanterkans den’ a styr tamm byghan le es hanterkans.

‘Neb’ a via da ynwedh treweythow martesen ow styrya niver nebes anklar: ‘neb hanter-kans a dus’.

Ynwedh Polin a dhannvon nebes ensamplow diworth an tekstow koth:

CW 2446	Nans yw ogas ha blydhen
OM 656	Nans yw lemmyn tremenys
neb dew kans a vlydhyow
CW 1562	hag a ladhas moy es mil a vestes
OM 1614	moy es kans ¹ vil yn nomber
CW 1915	Nans yw termyn tremenys
A vlydhyow moy es kans

Unnweyth arta ‘moy’ a styr niver brassa, a ny wra?

- Polin a re ynwedh rol a lavarow gans ‘a’:
BK 25/41	re glewsyn kows a arloedh
CW 172	na gows a henna
CW 2352	lies den a gews a’n Tas
BK 33/37	a’y gavow a brederra
PC 2906	Arloedh Krist, my a’th pyssa
A brederi a ahana’
PAA 231	Anodho pan brederi

¹ kans sewys gans kemm medhel, kevys diwweyth yn tekstow ha ‘kans vlydhen’ unnweyth. Dre vras ny gevir kemm wosa ‘kans’ 23 ensampel, marnas 3 gans kemmedhel.

**Dorcas, Spyrys Bal
Polbreyn
gans Mary Sutcliffe**

Treylys hag amendys dhiworth Cornish Legends
gans Robert Hunt, dyllys gans Tor Mark.

Nans yw lies blydhen yth esa ow triga ogas dhe Sen Vreanek, yn krowji ryb Bal Polbreyn, benyn goth, Dorcas hy hanow. Pur voghosek o Dorcas ha pur gales hy bywnans; ytho unn nos ansans, skwithhes gans hy ankenyow, hi a gwityas hy krowji, travalya dhe'n bal hag omdheghesi yn onan a'n downna shaftys. Hy horf brywys a veu kevys a-woeles an shafta ha dres dhe'n arenep ha wosa an argerdhow laghel rag omladhansow hi a veu ynkleudhys.

Byttegyns, hy spyrys a driga hwath y'n bal. Dell hevel, hi a gevi delit spitus dre hyga an dus-val dhiwysyk, orth aga helwel gans aga hanow, orth aga distenna dhiworth aga ober. Yn fenowgh, pan esa dhe unn den-bal mis boghosek ha' y arveth re bia isel, y vatys a wovynna orto 'A helghsys Dorcas?'

Dell o usys, lev unnsel Dorcas a veu klywys mes hy furv ny veu gwelys. Pan leveris nebes tus i dhe weles Dorcas, an dus-val erell a brederi aga own dhe wul pratt warnedha. Mes oll an dus-val a grysi porres pan weli neb den-bal furv Dorcas, hi a wre y dormentya: kudha y doulys; kemmeres a-ves y dhillas. Unnweyth hepken hi a wrug neppyth gans kuvder. Dew dhen-bal, Martin ha Jacky aga hanow, a lavurya y'ga le, ha pur vysi ens ow kweskel gans gwelenn a horn. I a glewas yn kler, yntra dew

frapp war an welenn, an hanow 'Jacky!' I a besyas aga ober. An frapp arall. Arta an kri, 'Jacky!' Arta an frapp arall – arta an kri 'Jacky!' I a hedhis an ober – oll o tawesek.

'Wel,' a leveris Martin, 'Ty a veu gelwys; ke ha gwel an pyth yw hag usi ow kelwel.' Mes ownek o Jacky, po martesen ev a dybis bos y dhiwskovarn orth y doella. An ober a dhallathas arta; ena 'Jacky! Jacky! Jacky!' an kri a veu dasleverys moy yn ynniadow ha moy yn tiblans ages kyns. Jacky a dewlis dhe'n leur y vorthol poes ha mos a-ves dhiworth y vata, ervirys dhe dhiskudha piw esa orth y elwel. Ny gerdhsa ev marnas nebes pasys dhiworth an le may fia ev ow sevel, pan goedhas gronn a ven, ow poesa lies tonnas, dhiworth to an gowfordh ha henna a'n skwattsa ha'y lattha mar ny waya ev.

Martin re bia ow kwarrgromma dhe dhrehevel y vorthol, ytho korn karrek balek a dreylsa a-denewen an gronn ow koedha. Martin a veu maglennys mes y vatys a'n palas a-ves ha' y sawya heb dregynn.

Jacky pup-prys a dhisklerya ev dhe dyli y vywnans dhe Dorcas.

**argemynn:
Radyo an Gernewegva**

Radyo an Gernewegva yw towlenn radyo yn Kernewek pub seythus; restrys yw gans **Matthi Clarke** ha dell leverir yth yw an gwella ilow ha kows y'gan taves kernewek. Y hyllir goslowes orth:

www.anradyo.com

ELEN 2018 gans Pat Parkins

Derivas gans Pat Parkins, Much Chereor, a Guntelles Kemmyn Blydhenyek 2018 ELEN yn Baile Átha Cliath 2a – 4a mis-Du.

Kuntelles Kemmyn Blydhenyek 2018 ELEN (Roesweyth Parder rag Tavosow Europek) a veu synsys mis-Du yn Baile Átha Cliath (Lynn Dhu), hembrenkys gans Conradh na Gaelige (Kesunyans Iwerdhonek).

Y'n eur ma, ELEN a skoedh peswar ha dewgans a yethow europek le-usys: kannasow a-dhiworth lies korn Europa a omguntellas yn Lynn Dhu may goslowens an eyl orth y benn displegya an kudynnw a-rag aga mammyeth aga honan hag omgusulya fatell allens gwelhe aga gre.

Nebes a'n yeth (ha dygthyans aga hembrenkysi) yw aswonnys fest yn ta treusvysek: ELEN a yll skoedhya an yethow na yn unn dhannvonn Gyth Soedhogel dh'aga Governans. Yethow erell, gwann, yw dialloes erbynn governans galloesek na vynn aga aswonn: ELEN a'n jeves an skentoleth ha'n nerth dh'aga husulya.

A-dhiworth oll an arethyow ha testennow divers dres an Kuntelles, patron a dhallathas omdhiskwedhes. Bysi via dhe'n werin oll gwitha war aga mammyeth gans rach, kyns aga governans y'n jeffo an bodh kowlwul laghys po ri arghans; res bia ynwedh displegya towlenn resnadow dhe'n governans a-dro dhe'n yeth yn termyn a dheu.

A-barth an yeth Kernewek, towlennow a dhew areth yn arbennik o dhe les: Onan: An hwarvosow rag lesa an yeth Iwerdhonek

yn Iwerdhon an Kledhbarth, ha; Dew: Dyllans lyvrow, yn arbennik rag fleghes, yn moy es unn yeth, an eyl wosa y gila yn keth pryntyans, mayth iselhir an kostyans.

Mes nyns esa pup-tra mar sad! Conradh na Gaelige re restersa ynwedh towlenn gowethasek, gans chons dhe glappya warbarth (yn lies taves!), keschanjya ha keheveli tybyansow: ynwedh termyn rag mires orth tamm a Lynn Dhu goth ha nowydh ha dyski a-dro dhe le an yeth Iwerdhonek y'n jydhyow pan vatalya an dus rag aga anserghogeth.

Darvos arbennik o koen dy'Sadorn yn skath-hir war dhowrgleudh: golowys an sita a derlentrís ha ni ow slynkya yn lent a-hys an arghantell. Rag gorfenna, res o dhe bub rannvro kana neppyth yn aga yeth: feusik en vy, ha my ena ow honan, drefenn bos mall dhe nebes bagas erell pesya kana bys an finwedh!

Y redir, pan vydhons dyllys, manylyon an Kuntelles omma: <https://elen.ngo>

Arwoedhyow Conradh na Gaelige

Tavern “An Klogh”, Lanstefan gans Sarah Cooke

An kottha tavern yn Lanstefan yw diwotti, “An Klogh” y hanow, le may ma Yeth an Werin pub mis. Ottomma nebes notennow a-dro dhe istori an tavern ma.

Desedhys yw yn stret ynn a-dryv an eglos hag a veu drehevys ynter 1511 ha 1524. Tekter a vri an eglos yw an growan kervys hag a afin yn tien an fosow a-ves. Meur a seri men a dheuth dhe Lanstefan rag drehevel an eglos, hag y leverir bos An Klogh drehevys yn kettermyn avel ostyans ragdha. Y hyllir dismygi An Klogh leun a oberoryon owth omdhiskwitha wosa gweyth kales ha hir. Drehevys veu yn gis pennsemethel gothek, gans framweyth an daras gwrys a rowan yn furv gwarak, ha fos an leur gwartha ow palegi a-ugh an stret.

Y’n etegves kansvledhen, William Ford, perghen an tavern, a wrug brasshe an tavern dre dhrehevel chi aral rybdho. Yn 1771 yth esa 14 chambour, marghtiw rag 50 margh, ha garth kilyow. Yth esa latti ynwedh! Negys sewen ha divers o.

An diwotti a besya dyghtya an deythogyon dres an kansvledhynnyow. Yn 1951 dasnowydhhes veu ev, mes byghanna o lemmyn. Treylyes veu gwithva goth yn barr esedhva. Orth fosow an esedhva y feu gwrys pypm lymnans gans lymner, John Rankine Barclay y hanow. Dhe les yns i avel ensamplow ober Barclay, drefen y vos esel a’n bagas lymnoryon Porth Ia.

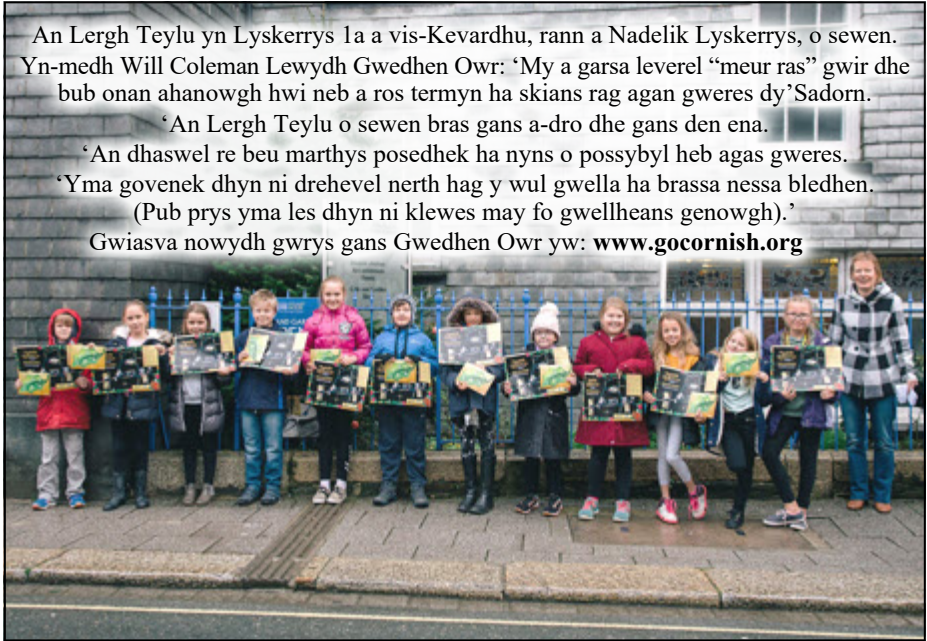
An lymnansow a dhiskwa gwelyow awenek a’n osow kres yn Lanstefan. An kynsa lymnans, *Angeudhesik* y hanow, a dhiskwa den medhow a’y esedh war leur gans y dhiwarr yn karghar prenn. An nessa

lymnans a dhiskwedh *Krier an Dre*. Res o dhodho seni y glogh rag darlesa an pyth a wrug an dhrogoberoryon, hag y’n keyndir y hyllir gweles drogwas aral a’y sav gans y dhiwvregh yn karghar prenn. An tressa lymnans yw *An Fer*, gans meur a stallow liwus. An peswora yw pur goynt; *Helgh an Karow* y hanow, mes nyns eus karow vyth ena! Yma rout a dus ow ponkya gorher padellow dorn, ow seni kern, hag ow kwevya faglennow, yn-dann fenester le may ma den gwiskys yn kryns nos. Yma an vurjysi orth y helghya avel karow drefen y vos po avouterer po kethreydhel! Kellys a veu an pypmes lymnans awos damaj, martesen dre lybor orth an fos, mes y hanow o *Mer an Varghas Hogh* awos an us hengovek a etholi “mer” yn unn wul ges. Y’n termyn passyes yn Lanstefan, Mer an Varghas Hogh a vedha lennys gans bleus, ha padel-fria a vedha kelmys dh’y vlew.

Y’n jydh hedhyw yma dynnargh kolonnek ha meur a gorev gwir yn An Klogh. Wosa an Orsedh yn 2017 yth o leun a gernerewgoryon ha kanoryon. Y’n vledhen ma, Camra Kernow a ros dhodho an nessa pewas y’n kesstrif rag an gwella diwotti yn Kernow.

A vynnogh hwi derivas dhyn a-dro dhe davern agas Yeth an Werin? Dannvenewgh erthygel dhe: an.gannas@gmail.com

An Lergth Teylu yn Lyskerrys 1a a vis-Kevardhu, rann a Nadelik Lyskerrys, o sewen. Yn-medh Will Coleman Lewydh Gwedhen Owr: ‘My a garsa leverel “meur ras” gwir dhe bub onan ahanowgh hwi neb a ros termyn ha skians rag agan gweres dy’Sadorn.

‘An Lergth Teylu o sewen bras gans a-dro dhe gans den ena.

‘An dhaswel re beu marthys posedhek ha nyns o possybyl heb agas gweres.

‘Yma govenek dhyn ni drehevel nerth hag y wul gwella ha brassa nessa bledhen.

(Pub prys yma les dhyn ni klewes may fo gwellheans genowgh).’

Gwasva nowydh gwrys gans Gwedhen Owr yw: www.gocornish.org

An Nowodhow

Nowodhow berr yn Kernewek yw dyllys gans Radyo Kernow dhe 2 eur dy’Sul. Geryow an dowlenn a yll bos redys diworth gwasva Kowethas an Yeth Kernewek:

www.cornish-language.org

An Gannas 2019

An Gannas 2019

An Gannas yw dyllys pub mis gans Kowethas an Yeth Kernewek. An Skrifennyas yw Tim Hambly, 12 Stret an Duk, Lannstevan Wartha, Kernow, PL15 8HD
☎ 01566 773716:

skrifennyas@btinternet.com

Erthyglow ha skeusennow dhe vos dyllys yn An Gannas a yll bos dannvenys der e-bost dhe:

an.gannas@gmail.com

Lowen on ni degemmeres erthyglow a bup nivel a Gernewek oll.